

Redaktionellt U&D 23:2

Välkomna till årets andra nummer av *Utbildning & Demokrati – tidskrift för didaktik och utbildningspolitik* av årgång 23. I de tre första artiklarna ställs och analyseras utbildningspolitiska frågor, närmare bestämt om skolans medborgarskapande och styrning. Med den fjärde och femte artikeln flyttar vi in i klassrummet och här analyseras på olika sätt de relationer som där tar form. Den sjätte och sista artikeln följer upp tidskriftens återkommande analyser av prov i skolan (nyligen ägnade vi ju ett nummer åt PISA, nr 3 2013).

I artikeln **MEDBORGARSKAPANDE FÖR ETT NYTT MILLENIUM – UTBILDNING OCH MEDBORGARFOSTRAN I 2000-TALETS SVERIGE** diskuterar och analyserar Magnus Dahlstedt och Maria Olson skolans uppdrag att skapa demokratiska medborgare. Genom att lyfta fram olika beskrivningar av medborgaren under 2000-talets första årtionde menar de att medborgarskapandet inte är kollektivt orienterat utan individorienterat och de efterlyser en kollektiv vision av förändring. De bilder, eller beskrivningar, som lyfts upp och analyseras handlar dels om en deliberativ och emotionell medborgare, dels om en entreprenöriell och viljande medborgare. Även om dessa bilder av medborgaren skiljer sig åt delar de, enligt författarna, en bild av demokrati och demokratisk medborgarskap som något som redan skapats och upprätthålls av en given politisk situation som riskerar befästa att allt förblir som det alltid varit, vilket förhindrar en demokratisk utveckling och förändring.

I bidraget **CENTRALISERING I EN TID AV DECENTRALISERING – OM DEN MOTSÄGELSEFULLA STYRNINGEN AV SKOLAN** diskuterar Andreas Nordin styrningen av den svenska skolan i ljuset av de två senaste läroplansreformerna (Lpo 94, Lgr 11) och EU:s övergripande tillväxtpolitik från år 2000 och framåt. Efter en belysning av tre olika arenor, en transnationell, en nationell och en professionell, konstateras att styrningen av skolan är en komplex praktik där frågan om centralisering inte låter sig reduceras till en fråga om mer eller mindre förstärkt. Nordin beskriver fyra parallella processer som alla pekar i riktning mot en ökad centralisering av den svenska skolan: 1) EU:s ökade inflytande som central transnationell policyaktör, 2) En förstärkt mål- och resultatstyrning i kombination med ett återinförd intresse av att styra undervisningens innehåll och

organisering, 3) En monopolistisk centralism, vilket avser den ökade koncentrationen av fristående skolor inom ramen för den verksamhet som bedrivs av stora utbildningskoncerner och, slutligen, 4) En mer centraliserad skolpraktik där nationella direktiv ersätter lärarnas professionellt och kontextuellt grundade beslut och ansvar.

Frågor om nya former för styrning av det svenska utbildningssamhället analyseras och diskuteras i detta nummer också i artikeln LÄRARLEGITIMATIONEN SOM EN ORGANISATIONSFRÅGA – OM SKOLORS STRATEGISKA RESPONS OCH DESS KONSEKVENSER FÖR PROFESSIONEN. Här analyserar Magnus Frostenson reformen genom intervjuer med representanter för huvudmän och skolledare. Hur reformen över huvud taget skall betraktas är en viktig aspekt och dessutom har reformen, genom betydande successiva förändringar i hur det hela skall hanteras, skapat viss förvirring. En viktig slutsats som författaren delger oss är att reformen ”blir ett tydligt exempel på hur professionalisering av en viss yrkesgrupp inte är detsamma som den professionalism som denna grupp uppvisar i sin yrkesmässiga praxis”.

I sin artikel SYNLIG PEDAGOGIK OCH SUBTILA INTERAKTIONSMÖNSTER: FALLSTUDIER AV FRAMGÅNGSRIK UNDERVISNING VID IV OCH IM vill Ingrid Henning Loeb och Karin Lumsden Wass beskriva och analysera en synlig pedagogik med starkt klassificerad och starkt inramad undervisning med interaktionsmönster som författarna samtidigt ser som avgörande för elevernas positiva erfarenheter av denna undervisning. Framställningen bygger på klassrumsobservationer av de återkommande handlingsmönster som författarna identifierat i den så kallade lärardominerade undervisningen inom IV och IM. De klargör med två exempel att den lärardominerade undervisningen i själva verket också består av en omfattande kommunikation mellan lärare och elever där eleverna är delaktiga och bemöts inte bara utifrån undervisningens innehåll utan också socialt.

I den femte artikeln, ETIK OCH JÄMLIKHET. EN DISKUSSION OM DEN PEDAGOGISKA RELATIONENS VILLKOR UTIFRÅN EMMANUEL LEVINAS FILOSOFI, diskuterar Simon Ceder pedagogiska relationer utifrån Emmanuel Levinas idéer om etisk asymmetri och politisk jämlikhet. Genom att lyfta fram Levinas syn på asymmetri visar författaren hur det är möjligt att betrakta den andra parten i den pedagogiska relationen som en oändlighet. Den syn på jämlikhet som lyfts fram i detta sammanhang är en jämlikhet som inte är baserad på likhet utan på skillnad, en oändlig skillnad. Genom att lyfta fram Levinas syn på etik och politik föreslår författaren en bredare syn på pedagogiska

relationer än de som baseras på redan klassificerade individer och på bestående, eller på förhand bestämda, roller såsom lärare och elev. Den pedagogiska relationen, som består av icke kategoriserbara och oändliga individer, kännetecknas av en osäker men förutsättningslös öppenhet inför den Andre för ett bevarande av den andra som unik individ.

I det sista bidraget, ATT PRÖVA ELEVERS LÄSFÖRMÅGA I ÅRSKURS 9, undersöker Michael Tengberg de läsprov som inom ramen för det Nationella provet användes mellan åren 2005 och 2012 för att bedöma elevers läsförmåga i årskurs 9. Analysen fokuserar själva provkonstruktionen. Syftet är att undersöka vilken typ av uppgifter som kännetecknar proven och vilka läsprocesser som uppgifterna ställer krav på, men diskuterar också den problematik som har med provkonstruktionen som sådan att göra och med synen på text och läsning som kommer till uttryck i proven. Författaren klargör att proven uppvisar både reliabilitets- och validitetsproblem. Dels lämnar de med sitt höga antal öppna frågor ett stort utrymme för bedömarnas tolkningar, dels varierar text-och uppgiftstyperna över tid, dels tenderar uppgifterna, genom att de övervägande prövar faktafrågor, att huvudsakligen mäta sådant som är enkelt att mäta.

Redaktionen